

Менеджмент регіонального розвитку

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	073 Менеджмент
Освітня програма	Менеджмент і бізнес-адміністрування
Статус дисципліни	Нормативна
Форма навчання	Очна (денна)
Рік підготовки, семестр	1 курс, осінній семестр
Обсяг дисципліни	5,5 кредитів, 150 годин
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Іспит / МКР/ Реферат
Розклад занять	Згідно розкладу http://rozklad.kpi.ua/
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лекції: к.е.н., доц. Манаєнко Ірина Миколаївна, verholjad@ukr.net к.е.н., доц. Кузнєцова Катерина Олександрівна, kuznietsova.k@gmail.com Практичні заняття: к.е.н., доц. Кузнєцова Катерина Олександрівна, kuznietsova.k@gmail.com к.е.н. Ченуша Олександр Сергійович, chenusha_as@yahoo.com асист. Бондар Валерія Юріївна, bondar.valeriya93@gmail.com
Розміщення курсу	Google classroom - https://classroom.google.com/

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Менеджмент регіонального розвитку дає необхідну майбутньому фахівцю сукупність теоретичних знань і практичних навичок для ефективного здійснення функцій планування і управління всіх економічних структур на регіональному рівні. Дисципліна розпочинається з вивчення теоретичних основ менеджменту регіонального розвитку та основних законів економіки регіонів, а далі спрямований на вивчення факторів виробництва у розрізі регіонів України та розвиток регіонів в конкурентному ринковому середовищі.

Метою дисципліни є формування у студентів **здатностей**, зокрема, щодо вивчення сучасного стану та напрямків регіонального розвитку економіки, а саме:

– ЗК9 – вчитися і оволодівати сучасними знаннями, зокрема, щодо теоретичних і практичних засад менеджменту регіонального розвитку;

фахових компетенцій:

– ФК7 – здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту, зокрема, при вивченні закономірностей та управлінні розміщенням продуктивних сил України та їх територіальною організацією;

– ФК11 – здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління, а саме управління регіонами як суб'єктами господарювання, їх соціальним, економічним та екологічним розвитком;

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми після засвоєння навчальної дисципліни студенти мають продемонструвати такі результати навчання:

знання :

– ЗН2 – теорії, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства, у тому числі підходів до управління промисловими підприємствами, зокрема, при дослідженні галузевої та територіальної структури народного господарства та методів обґрунтування розміщення виробництва та інвестицій;

– ЗН4 – методів менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації, зокрема, економічних методів для складання економічних планів діяльності регіонів як суб'єктів господарювання;

– ЗН5 – дієвих інструментів мотивування персоналу організації, зокрема, дослідження «теорії потреб» та її впливу на трудовий потенціал регіону та розвиток продуктивних сил;

уміння:

– УМ2 – описувати зміст функціональних сфер діяльності організації, у тому числі функціональних галузей бізнесу у сфері управління промисловими підприємствами, зокрема, при оцінюванні природно-ресурсного потенціалу України та міжгалузевих промислових комплексів;

– УМ6 – оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації, у тому числі у сфері управління та адміністрування промислових підприємств, зокрема, в контексті економічного районування країни та дослідження основних умов та напрямів активізація діяльності промислових підприємств України;

– УМ7 – спілкуватися в усній та письмовій формі державною та іноземною мовами, в тому числі використовувати спеціальну термінологію управління та адміністрування промислових підприємств, зокрема, при експертному оцінюванні конкурентних позицій регіонів у міжнародному ринковому середовищі та розробленні окремих аспектів державної регіональної економічної політики;

– УМ9 – демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним, зокрема, при аналізі факторів розташування виробництв та визначенні динаміки обсягів виробництва за головними галузями та товарними групами, розробленні перспективних напрямів іноземного інвестування економіки України та здійсненні економічного співробітництва.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

В перелік дисциплін, які забезпечують її вивчення входять всі дисципліни фундаментального циклу, до дисциплін які базуються на результатах навчання з даної дисципліни входять «Макроекономіка» та «Системи технологій».

3. Зміст навчальної дисципліни

Перелік тем навчальної дисципліни:

1. Теоретичні основи менеджменту регіонального розвитку
2. Основні поняття менеджменту регіонального розвитку. Основні теорії регіонального розвитку
3. Форми розміщення й територіальної організації продуктивних сил регіону
4. Природно-ресурсний потенціал в системі менеджменту регіонального розвитку
5. Трудоресурсний потенціал в системі менеджменту регіонального розвитку
6. Виробничий комплекс України : регіональні особливості
7. Економічне районування України як передумова регіонального управління
8. Розвиток регіонів в конкурентному ринковому середовищі
9. Теоретичні основи державного регіонального економічного управління
10. Зовнішньоекономічні зв'язки України

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література:

- 1) Менеджмент регіонального розвитку: конспект лекцій [Електронний ресурс]: навчальний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня спеціальності 073 «Менеджмент» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: К.О. Кузнецова, І.М. Манаєнко. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. – 149 с. (11 д.а.). https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/34768/1/MRR_Konspekt.pdf
- 2) Менеджмент регіонального розвитку: навчально-методичний комплекс з дисципліни [Електронний ресурс]: навчальний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня спеціальності 073 «Менеджмент» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: К.О. Кузнецова, І.М. Манаєнко. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. – 81 с. (3,7 д.а.). https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/34770/1/MRR_NMK.pdf
- 3) Небава М. І., Ткачук Л. М. Управління регіональним розвитком. URL: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/25nebava_upravlinnya_regionalnym_rozvytkom/
- 4) Регіональне управління : підручник / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2014. – 512 с. http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Pidruchnuiky_NADU/f3dc7d7f-b6da-4f4d-8caa-4b035f5f4fc9.pdf

Додаткова література:

- 1) Менеджмент – освіта для бакалаврів : навч. посіб. У 2 т. / В.В. Дергачова, Н. О. Сімченко, Л. М. Шульгіна та ін. – К. ; НТУУ «КПІ», 2013. – Т. 1. – 504 с., С.11-89 (Регіональна економіка – Розділ 1)
- 2) Менеджмент – освіта для бакалаврів: практикум. У 2 т. / В.В. Дергачова, Л.М. Шульгіна, Л.Є. Довгань та ін. – К. : НТУУ «КПІ», 2014. – Т. 1. – 412 с. [Розділ 1. Регіональна економіка / Дергачова В.В., Манаєнко І.М. / С. 9-63]

- 3) Гладкий О.В. Менеджмент розміщення продуктивних сил і регіональної економіки: навч. посібник. К.: Київський університет. 2014. 254 с.
- 4) Методологія планування регіонального розвитку в Україні. URL: http://www.if.gov.ua/files/1%20%D0%9C%D0%95%D0%A2%D0%9E%D0%94%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%93_%D0%AF%D0%9F%D0%9B%D0%90%D0%9D%D0%A3%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%D0%A0%D0%95%D0%93_%D0%9E%D0%9D%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%9E%20%D0%A0%D0%9E%D0%97%D0%92%D0%98%D0%A2%D0%9A%D0%A3.pdf 61
- 5) Регіональна економіка (регіональна економіка, екологія): методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи для студентів 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка», галузь знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальність 075 «Маркетинг» / Уклад.: С.О. Кириченко, С.О. Тульчинська. К.: НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського». 2017. 156 с. URL: http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/24451/1/Regionalna_ekonomika_prakt.pdf
- 6) Регіональна економіка: навч. посібник / В.В. Гончаров та ін. К.: КНУБА. 2016. 203 с.
- 7) Соменкова Н.С., Купцов А.В. Региональный менеджмент: учеб.-метод. пособие. Нижний Новгород: Нижегородский гос. ун-т. 2018. 74 с.
- 8) Управління регіональним розвитком: навч. посібник за заг. ред. Бобровської О.Ю., Савостенко Т.О. Дніпропетровськ: ДПІДУ НАДУ. 2010. 167 с.
- 9) Манаєнко І.М. Детермінанти соціально-економічного розвитку України на основі стратегії емуляції / І.М. Манаєнко, М. Тюх / Глобальні та національні проблеми економіки – випуск № 15. лютий 2017 р.
- 10) Манаєнко І.М., Прсяник І.С. Особливості зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств в умовах євроінтеграції // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство/ Випуск № 18 /2018 Ужгород-2018 . – С. 11-15.Режим доступу : http://www.visnyk-ekonom.uzhnu.uz.ua/archive/18_3_2018ua/4.pdf
- 11) Манаєнко І.М., Петренко О. А. Організаційно-економічні особливості експорту українського меду до країн ЄС // Інфраструктура ринку. – 2018. – № 18, С. 150-156. Режим доступу : http://market-infr.od.ua/journals/2018/18_2018_ukr/27.pdf
- 12) Манаєнко І.М., Чорній В.В. Розвиток економіки України в умовах європейських цінностей / Україна – Європейський Союз: від партнерства до асоціації: Український Щорічник з Європейських Інтеграційних Студій. Вип. II.– Луцьк, Терен, 2019. С. 232-241 <http://aprei.com.ua/>

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Тиждень навчання	Тема, що вивчається	Лекції, год	Практичні заняття, год	Самостійна робота, год	Види роботи та контролю
1	Теоретичні основи менеджменту регіонального розвитку	2	2	2	Кейс
2-3	Основні поняття менеджменту регіонального розвитку. Основні теорії регіонального розвитку	4	4	4	Презентація
4-5	Форми розміщення й територіальної організації продуктивних сил регіону	4	4	4	Кейс
6-7	Природно-ресурсний потенціал в системі менеджменту регіонального розвитку	4	4	4	Доповідь Тестування
8-9	Трудоресурсний потенціал в системі менеджменту регіонального розвитку	4	4	4	Розв`язання задач
10-11-12	Виробничий комплекс України: регіональні особливості	6	6	4	Дослідження
13	Модульна контрольна робота	-	2	2	МКР
13	Економічне районування України як передумова регіонального управління	2	2	2	Кейс

14-15	Розвиток регіонів в конкурентному ринковому середовищі	4	4	4	Доповідь
16-17	Теоретичні основи державного регіонального економічного управління	4	4	4	Кейс
18	Зовнішньоекономічні зв'язки України	2	2	2	Тестування
	Реферат	-	-	12	Презентація
	Іспит	-	-	30	
	Всього	36	36	78	

При проведенні практичних занять використовуються такі основні форми визначення знань студентів: опитування з метою контролю рівня засвоєння теоретичного матеріалу, розв'язання задач за окремими темами курсу з метою перевірки вміння застосовувати набуті теоретичні знання на практиці, та кейс-метод для тренування і розвитку фахових управлінських здібностей у студентів. По окремих практичних заняттях наведені основні питання для обговорення.

Практичні завдання виконуються колективно, у малих групах або індивідуально. Частина завдання може виконуватись на самостійній підготовці. Наприкінці виконання завдання проводиться перевірка роботи та підведення підсумків з виставленням відповідної оцінки.

6. Самостійна робота студента

Самостійна робота студентів передбачає самостійне опрацювання додаткових матеріалів курсу, підготовку до практичних занять, виконання домашніх завдань у вигляді задач, проведеної міні-досліджень, виконання творчих завдань, підготовку до проведення ділової гри. Обсяги часу на виконання самостійної роботи вказані у таблиці вище.

При підготовці до практичних занять потрібно передусім прочитати конспект лекцій з відповідних тем, вивчити понятійний апарат і осягнути логіку навчального матеріалу. Потім доцільно скористатися методичними порадами до відповідної теми. Нарешті, якщо деякі питання залишилися незрозумілими, звернутися до літературних джерел, рекомендованих у цьому розділі.

Політика та контроль

6. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Зазначається система вимог, які викладач ставить перед студентом:

- 1) правила відвідування занять (як лекцій, так і практичних/лабораторних): Відвідування занять є вільним, бали за присутність на лекція та практичних заняттях не додаються. Втім, вагома частина рейтингу студента формується через активну участь у заходах на практичних заняттях, а саме у вирішенні задач, участі у ділових іграх, аналіз конкретних ситуацій, груповій та індивідуальній роботі. Тому пропуск практичного заняття не дає можливість отримати студенту бали у семестровий рейтинг. Студент, який систематично не відвідував лекції та/або практичні заняття не має можливість отримати семестрову оцінку автоматом та не може претендувати на оцінку відмінно.
- 2) правила поведінки на заняттях (активність, підготовка коротких доповідей чи текстів, відключення телефонів, використання засобів зв'язку для пошуку інформації на гугл-диску викладача чи в інтернеті, увімкнена камера на засобу зв'язку у разі проведення заняття онлайн);
- 3) правила захисту реферату: чіткість та аргументованість відповідей на запитання, представлення сучасного аналітичного матеріалу;
- 4) правила призначення заохочувальних та штрафних балів: на розсуд викладача заохочувальні бали можуть бути отримані за додаткове проходження онлайн курсів, наукову активність, активну роботу на практичних заняттях, штрафні бали передбачаються за несвоєчасну здачу (більш, ніж на 1 тиждень) будь-якого виду завдань, порушення правил відвідування та поведінки на заняттях;
- 5) політика дедлайнів та перескладань: видаючи кожне завдання викладач встановлює дедлайн, порушення якого може впливати на оцінку (зниження максимум можливого балу на 25%), тести, МКР, експрес-опитування здаються лише у призначений день, перескладати мають можливість лише ті студенти, що пропустили заняття з поважної причини. Якщо контрольні заходи пропущені з поважних причин (хвороба або вагомні життєві обставини), студенту надається можливість додатково скласти контрольне завдання протягом найближчого тижня. В разі порушення термінів і невиконання завдання з неповажних причин, студент не допускається до складання екзамену в основну сесію.

- 6) політика щодо академічної доброчесності : викладач може вибірково перевіряти поточні роботи та/чи реферат студента на плагіат.

Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Оцінювання ґрунтується на застосування рейтингової системи оцінювання, яка передбачає систематичну роботу студентів протягом семестру і складається з наступних заходів:

1. Поточний контроль:

- відповіді на практичних заняттях (має 30 балів) – на початку практичного заняття після завершення теми на лекційному занятті у формі відповідей на теоретичні питання, виконання кейсів та участь у ділових іграх.
- експрес-контрольні завдання (має 15 балів) – виконується на практичному занятті після завершення відповідних розділів лекційних тем.

2. Календарний контроль:

- модульна контрольна робота (має 10 балів) – виконується на практичному занятті перед другою атестацією.
- реферат (має 15 балів) – виконується протягом семестру самостійно та презентується в кінці семестру.

3. Семестровий контроль: іспит (має 30 балів) – проводиться у письмовому вигляді відповідно до розкладу після завершення аудиторного навчання.

Максимальний бал за курс – 100 балів.

Умови допуску до семестрового контролю: здача та захист реферату, написання МКР, семестровий рейтинг не менше 40 балів за п. 1-2.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

7. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

- перелік тем для виконання реферату – додаток А;
- зразок МКР – додаток Б;
- можливість зарахування 1 сертифікату проходження онлайн курсів Coursera або Prometheus за відповідною тематикою (заздалегідь узгодженою із викладачем) з отримання бонусних балів (але не більше 10 балів);

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено:

доцентом кафедри менеджменту підприємств ФММ, к.е.н. доц. Манаєнко І.М.,
доцентом кафедри менеджменту підприємств ФММ, к.е.н. доц. Кузнєцова К.О.

Ухвалено: кафедрою менеджменту (протокол № 17 від 08.06.2021)

Погоджено: Методичною комісією факультету (протокол № 10 від 15.0.2021)

Тематика рефератів:

1. Основні етапи розвитку вчення про економічне районування та напрями удосконалення економічного районування України.
2. Традиційні та нові методи вивчення розміщення продуктивних сил в системі менеджменту регіонального розвитку.
3. Особливості регіональних ринків праці в Україні.
4. Розвиток, розміщення, проблеми та перспективи теплової енергетики України.
5. Основні проблеми та перспективи розвитку та розміщення паливної промисловості.
6. Проблеми раціонального використання природних ресурсів.
7. Особливості галузевої структури промисловості України та напрями її удосконалення.
8. Пріоритетний розвиток чорної металургії України в умовах ринкової економіки.
9. Особливості розвитку, розміщення, проблеми та перспективи кольорової металургії.
10. Розвиток, розміщення, проблеми та перспективи галузей важкого машинобудування.
11. Розвиток, розміщення, проблеми та перспективи виробництва мінеральних добрив.
12. Рекреаційні ресурси та їх вплив на галузеву спеціалізацію економіки регіону.
13. Еколого-економічні проблеми в районі розміщення підприємств хімічної промисловості.
14. Аналіз рівня соціально-економічного розвитку регіону (області, економічного району — за вибором студента).
15. Науково-технічний прогрес як чинник розміщення продуктивних сил (на прикладі окремої галузі).
16. Еколого-економічні проблеми паливно-енергетичного комплексу в системі менеджменту регіонального розвитку.
17. Машинобудування як основа розвитку і розміщення продуктивних сил України.
18. Транскордонне співробітництво — одна з форм зовнішньоекономічної діяльності в системі менеджменту регіонального розвитку.
19. Територіальна структура, тенденції та перспективи розвитку агропромислового комплексу України.
20. Вплив транспорту на поглиблення територіального поділу праці в системі менеджменту регіонального розвитку.
21. Особливості розміщення, тенденції та перспективи розвитку промисловості будівельних матеріалів.
22. Менеджмент продуктивних сил економічного району (за вибором студента).

Зразок МКР:

Завдання 1. Охарактеризуйте основні методи розвитку і розміщення продуктивних сил і регіональної економіки.

Завдання 2. Проаналізуйте рівень споживання і забезпеченості паливно-енергетичними ресурсами в Україні.

Тести

1. Принципи розміщення продуктивних сил в системі менеджменту регіонального розвитку – це :
 - а) заходи щодо економічної організації території;
 - б) територіальна концентрація виробництва;
 - в) можливості для прийняття оптимальних рішень.
2. Яка з рис характерна для земельних ресурсів:
 - а) продукт природи;
 - б) відновлювальний природний ресурс;
 - в) містить функції предмета і засобу праці;
 - г) незамінність;
 - д) всі відповіді правильні.
3. Який вид транспорту займає перше місце у загальному пасажирообороті:
 - а) залізничний;
 - б) автомобільний;
 - в) морський.
4. Назвіть ознаки виділення інтегральних економічних районів в системі менеджменту регіонального розвитку:
 - а) спільність території;
 - б) наявність територіально-виробничого комплексу;
 - в) економічне тяжіння території до ядра району;
 - г) природні ресурси;
 - д) всі відповіді правильні.
5. Які основні статті імпорту України:
 - а) продукція харчової промисловості;
 - б) мінеральні продукти;
 - в) шкіряна і хутряна сировина;
 - г) машини, устаткування і механізми;
 - д) продукція хімічної промисловості.
6. У чому суть принципу обмеженого централізму в системі менеджменту регіонального розвитку:
 - а) ефективний розвиток кооперування виробництв;
 - б) урахування міжнародного територіального поділу праці;
 - в) технологічне оновлення виробництва;
 - г) поєднання інтересів країни і регіонів.
7. Галузевий район - це результат:
 - а) просторової концентрації виробництва;
 - б) просторової деконцентрації виробництва.
8. Виділіть ознаки, за якими підприємства відносять до галузі машинобудування:
 - а) єдність економічного призначення виготовлюваної продукції;
 - б) однорідність виробничо-технічної бази;
 - в) специфічність складу кадрів і умов праці;
 - г) спеціалізація і кооперація виробництва.